Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2020; 2 (113): 23-28
УДК: 351.82 (477)
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2020/2.113-5>

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2020

Ж. Корнілова, асп.
ORCID ID: 0000-0002-4460-8902

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

СТРУКТУРА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано структуру реалізації державної економічної політики України. Використано широкий спектр загальнонаукових і спеціально-юридичних методів та прийомів наукового пізнання, зокрема аналіз і синтез, індукцію та дедукцію; порівняльно-правовий, структурно-функціональний, формально-догматичний методи. Обґрунтовано наукову позицію, що визначення структури реалізації економічної політики та її елементів, забезпечення їхньої злагодженої взаємодії є першочерговим завданням на шляху ефективного функціонування цього напрямку державної політики України. На жаль, існуюча нині в Україні модель державної економічної політики не спроможна забезпечити її ефективність. За етапон запропоновано взяти модель, розроблену німецькими вченими, яка передбачає послідовну взаємодію таких елементів структури державної політики, як стратегія, план, реалізація плану та звіт про його реалізацію. Ця модель реалізації економічної політики має бути покладена в основу публічного адміністрування економікою України.

Правове забезпечення публічного адміністрування економічною політикою України потребує впорядкування та посилення. Цієї мети, на думку автора, можливо досягти за рахунок прийняття Національної стратегії економічного розвитку України, яка стане документом стратегічного спрямування й у якій мають конкретизуватися мета, цілі, стратегічні завдання та принципи здійснення державної економічної політики. Мають бути розроблені плани реалізації цієї Національної стратегії як документи тактичного спрямування, що визначатимуть покрокові заходи зі втілення зазначеної стратегії.

Ключові слова: економіка, державна політика, адміністративне право, структура, законодавство.

ВСТУП. Реалізуючи економічну функцію, Українська держава активно впливає на різні ланки функціонування своєї економічної системи. Це пов'язано із тим, що будь-яка держава має достатній арсенал важелів для того, щоб або стимулювати функціонування і розвиток економічної системи, або гальмувати.

Очевидно, що Українська держава, виходячи із положень Конституції, має стимулювати розвиток своєї економіки, адже закон закріпив положення про те, що економічна система України функціонує на засадах економічної багатоманітності, економічної безпеки, захисту прав усіх суб'єктів права власності та господарювання, соціальної спрямованості економіки, свободи підприємницької діяльності тощо [1]. Для здійснення цього завдання необхідна ефективна державна економічна політика. Її реалізація, на наш погляд, неможлива без чіткої, узгодженої структури. Отже, визначення структури реалізації економічної політики України та її елементів, забезпечення їхньої злагодженої взаємодії є першочерговим завданням на шляху ефективного функціонування цього напрямку державної політики.

Аналіз законодавства України, вітчизняних досліджень, які присвячені економічній політиці, процесу її реалізації свідчить про відсутність єдиної позиції щодо структури реалізації цього напрямку державної політики [2–4]. У цій частині недостатня увага приділяється публічному адмініструванню економічною політикою України, яке, на наш погляд, є фундаментом для ефективної реалізації цього напрямку державної політики. Саме тому в межах цього наукового дослідження ми б хотіли визначити, на підставі аналізу праць німецьких учених, якою має бути структура реалізації державної економічної політики. Адже німецька економіка, публічне адміністрування нею перебуває на такому рівні розвитку, що можуть служити еталоном для інших країн, у тому числі й для України.

Окрему увагу варто звернути на законодавче забезпечення публічного адміністрування економікою України, зокрема зробити пропозиції щодо нормативного забезпечення стратегії й тактики цього напрямку державної політики.

Методологічною основою дослідження були загальнонаукові та спеціально-юридичні методи та прийоми наукового пізнання, що дало можливість вивчати дану

проблематику в єдності її соціального змісту та юридичної форми. Ідеться про аналіз і синтез, індукцію та дедукцію; порівняльно-правовий, структурно-функціональний, формально-догматичний методи.

Мета статті. Метою статті є дослідження структури реалізації економічної політики України. Для досягнення сформульованої мети уявляється необхідним розв'язати такі дослідницькі завдання: 1) проаналізувати вітчизняну наукову літературу, присвячену розумінню сутності державної політики та економічної політики зокрема, а також структури її реалізації; 2) з'ясувати міру відображення у законодавстві України структури реалізації економічної політики України; 3) проаналізувати праці німецьких учених із приводу структури реалізації державної політики; 4) зробити пропозиції щодо вдосконалення правового забезпечення публічного адміністрування у сфері економічної політики України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження структури реалізації економічної політики України передбачає аналіз широкого кола наукових джерел.

Серед вітчизняних спеціалістів, які аналізували структуру та елементи державної політики, можна назвати: М. М. Логунова, В. А. Шахову, М. Ф. Шевченко, В. Є. Романова, О. М. Рудіка, Т. М. Бруса, В. А. Ребало, В. В. Тертичку та ін. [5–9].

До переліку вчених, які досліджували економічну політику України, структуру її реалізації, можна додати таких науковців, як М. Ф. Юрій, Д. В. Задихайло, О. М. Чечель та ін. [10–13].

Важливе світоглядне значення мали дослідження німецьких учених, присвячені структурі та елементам державної політики: П. Шрьодера, В. фон Прітвіца, Н. Люмана, Р. Устарайша [18–22].

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. Аналізуючи вітчизняну наукову літературу в контексті тематики нашого дослідження, можна визначити принаймні два напрями наукових пошуків українських дослідників. По-перше, це наукові праці, які були присвячені осмисленню самого феномена державної політики, її внутрішньої будови й механізму реалізації. По-друге, спеціальні дослідження щодо визначення сутності економічної політики України та публічного адміністрування нею. Аналізуючи наукову літературу першого напрямку, ми можемо назвати такі наукові підходи до визначення

сутності феномена державної політики та структури її реалізації. На думку М. Долішнього, політика – це стратегічна лінія поведінки держави в тих чи інших сферах суспільного життя [5, с. 16].

Як вважають М. М. Логунова, В. А. Шахова та М. Ф. Шевченко, державна політика – це політична діяльність держави та її інститутів, спрямована на забезпечення порядку в суспільстві, узгодження й підпорядкування різноманітних соціальних інтересів, досягнення суспільної злагоди й організацію управління розвитком суспільних процесів [6, с. 116].

На думку В. Є. Романова, О. М. Рудіка та Т. М. Бруса, державна політика – це відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність уряду стосовно певної проблеми або предмета розгляду, яка здійснюється ним безпосередньо або опосередковано через уповноважених агентів і впливає на життя суспільства [7, с. 5].

В. А. Ребало та В. В. Тертичка вважають, що державна політика – це відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність (бездіяльність) державних інституцій, здійснювана ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [8, с. 6].

Серед найбільш вдалих вітчизняних визначень державної політики можна назвати пропозицію С. О. Мосьондза, який зазначає, що "... під державною політикою слід розуміти стратегію і тактику взаємовідносин держави в особі уповноважених органів із соціальними формуваннями з метою забезпечення стійкого становлення та розвитку країни" [9, с. 90].

Серед наукових досліджень другого напрямку можна зустріти такі наукові позиції. О. М. Чечель розкриває сутність економічної політики держави через державне регулювання економіки як системи, найтіснішим чином пов'язаною із зовнішнім середовищем, під яким можна розуміти всі сфери і структури життєдіяльності суспільства, з одного боку, і завдання та напрями діяльності держави – з іншого [10].

М. Ф. Юрій вважає, що економічна політика держави є процесом реалізації її економічних функцій шляхом різноманітних державних заходів впливу на економічні процеси для досягнення певних цілей [11, с. 67].

Окремі вітчизняні спеціалісти вважають економічну політику Української держави інструментом побудови в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки [12, с. 130].

Специфічне тлумачення категорії *економічна політика держави* дає Д. В. Задихайло. Учений розглядає економічну політику держави у контексті оптимізації розподілу публічної та приватних видів економічної влади, забезпечення економічного народовладдя та народного економічного суверенітету [13, с. 215].

Як сферу публічного адміністрування економіку розглядає В. В. Галуцька. Учений зазначає: "До економічної діяльності держави слід віднести діяльність, що закріплена у ст. 10 Господарського кодексу України і названа напрямками економічної політики держави, за винятком положень, які стосуються бюджетної, податкової, грошово-кредитної, валютної політики. Отже, до економічної діяльності держави належить діяльність щодо реалізації структурно-галузевої, інвестиційної, амортизаційної політики, політики інституційних перетворень, антимонопольно-конкурентної, зовнішньоекономічної політики" [14, с. 340].

Наведений широкий перелік наукових поглядів на сутність і внутрішню будову державної політики як явища вищого порядку та державну економічну політику України як різновид державної політики є, з одного бо-

ку, результатом значного наукового інтересу до питань про з'ясування сутності та внутрішньої будови державної політики й окремих її різновидів, а з іншого, таке різноманіття поглядів не дає нам чіткої відповіді на запитання про те, якою має бути структура реалізації економічної політики України.

Для правильного підходу до структури реалізації державної економічної політики ми пропонуємо звернутися до ГК України [15]. Особливе значення у цій частині мають ст. 9, 10 цього кодексу [15]. Так, ст. 10 визначає статичну, тобто стабільну, нормативно закріплену структуру економічної політики України. До неї належать структурно-галузева, інвестиційна, амортизаційна політика; політика інституційних перетворень; цінова, антимонопольно-конкурентна, бюджетна, податкова, грошово-кредитна, валютна, зовнішньоекономічна політика [15]. Ми цілковито підтримуємо авторів науково-практичного коментарю до Господарського кодексу України за загальною редакцією В. К. Мамотова щодо того, що наведена у ст. 10 ГК України загальна диференціація основних видів економічної політики не виключає деталізації кожного зі вказаних напрямів за більш конкретними сферами. Зокрема, у складі структурно-галузевої політики названо такі сфери, як промислова політика, аграрна, будівельна тощо, стосовно яких держава здійснює відносно самостійний комплекс заходів стимулюючого впливу [16, с. 27]. Разом із тим з'ясування тільки статичної структури економічної політики України не наближає нас до її реалізації. Інакше кажучи, ГК України зробив перший, однак не останній крок на шляху реалізації економічної політики України. В аналізованій ст. 10 ГК України він визначив перелік її напрямів і стратегічні цілі щодо кожного з цих напрямів. Наприклад, політика інституційних перетворень, спрямована на формування раціональної багатоукладної економічної системи шляхом трансформування відносин власності, здійснення роздержавлення економіки, приватизації та націоналізації виробничих фондів, забезпечення на власній основі розвитку різних форм власності й господарювання, еквівалентності відносин обміну між суб'єктами господарювання, державну підтримку і захист усіх форм ефективного господарювання та ліквідацію будь-яких протизаконних економічних структур [15]. Це положення ГК України не тільки описує відповідний напрям економічної політики, а й визначає конкретні стратегічні цілі, які обов'язково мають ураховуватися при реалізації зазначеного напрямку. Однак це лише перший, проте не єдиний крок. Для реалізації економічної політики й окремих її напрямів необхідне публічне адміністрування як економічної політики в цілому, так і її окремих напрямів. Власне це, на наш погляд, є динамічною структурою економічної політики або структурою її реалізації. Одразу ж треба з'ясувати те, що ми розуміємо під категорією *публічне адміністрування*. Найкраще суть цієї категорії визначив у своїх дослідженнях Р. С. Мельник. Учений зазначає: "...під публічним адмініструванням слід розуміти форму діяльності розгалуженої системи суб'єктів, наділених адміністративними повноваженнями, спрямовану на застосування законів та інших видів нормативно-правових актів, з метою задоволення публічних інтересів у ім'я утвердження і забезпечення прав і свобод людини" [17, с. 38]. Зазвичай публічне адміністрування цієї сфери здійснює розгалужена система суб'єктів публічної адміністрації, зокрема: Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; Міністерство аграрної політики та продовольства України; Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-

комунального господарства України; Міністерство фінансів України; Антимонопольний комітет України тощо.

Повертаючись до динамічної структури економічної політики, маємо зазначити, що ГК України у ст. 9 [15] закріпив окремі її обов'язкові елементи. Ідеться про стратегію і тактику економічної політики України. Про інші елементи динамічної структури економічної політики у ГК України немає даних. На наш погляд, більш конкретні відповіді на запитання про структуру реалізації економічної політики та її елементи дають німецькі спеціалісти. У цьому випадку ми пропонуємо звернутися до напрацювань П. Шрьодера, В. фон Прітвіца, Н. Люмана, Р. Устарайхша та ін. [18–22]. Вибір саме німецького підходу є не випадковим, адже він має якісно вищий рівень, ніж український. Порівнюючи німецький і вітчизняний підходи до визначення структури й елементного складу реалізації державної політики, маємо зазначити, що німецькі спеціалісти основну увагу приділяють прикладному аспекту функціонування державної політики, тобто з'ясування питання про філософський, політичний, аксіологічний, соціологічний вимір державної політики для них має супутнє значення. Німецькі спеціалісти одностайні в тому, що будь-який напрям державної політики має реалізовуватися за такою логічною схемою: стратегія → план → реалізація плану → звітування про результати реалізації плану [20, с. 15–17]. Фактично така логічна схема є структурою будь-якого напрямку державної політики. Кожен елемент цієї внутрішньої будови державної політики має окреме функціональне призначення. Так, будь-яка державна політика починається зі стратегії її реалізації. Варто зазначити, що категорія *стратегія* спочатку використовувалася давньогрецькими військовими для позначення плану дій у разі війни [21, с. 22]. Пізніше стратегія почала використовуватися у сфері економіки, а згодом була запозичена у сферу публічного адміністрування. Функціональне призначення стратегії у структурі реалізації будь-якого напрямку державної політики полягає у закріпленні основної мети, принципів і завдань відповідного напрямку державної політики. Отже, вона комплексно визначає змістове ядро відповідного напрямку державної політики. Це ж повною мірою стосується й економічної політики України. При цьому стратегія є основним орієнтиром при реалізації державної економічної політики. Вона буде використовуватися як основа при розробці тактичних заходів із реалізації відповідного напрямку державної політики України, зокрема актів-планів.

Наступним елементом структури реалізації державної політики згідно з німецьким підходом є план [18, с. 68]. Він є заходом тактичного спрямування і визначає сукупність завдань із реалізації стратегічних цілей державної політики на чітко визначений період. Зазвичай плани створюються на календарний рік. Вони конкретизують завдання стратегії державної політики та є певними проміжними етапами на шляху до реалізації основної мети і завдань відповідного напрямку державної політики. Звичайно, економічна політика України також повинна мати плани її реалізації як інструменти досягнення стратегічних цілей розвитку економічної системи країни.

Після затвердження плану, на думку німецьких дослідників, настає така стадія здійснення державної політики, як процедура реалізації плану [19, с. 110]. На цьому етапі зазвичай суб'єкти публічної адміністрації здійснюють конкретні дії щодо виконання запланованих заходів відповідного етапу реалізації державної політики.

Останнім елементом структури державної політики та економічної державної політики зокрема є звіти. У звітах відображаються виконана за звітний період ро-

бота, досягнення і прорахунки, які були зроблені під час реалізації державної політики.

Отже, на думку німецьких спеціалістів, такою має бути структура й елементний склад реалізації будь-якого напрямку державної політики. На наш погляд, її можна взяти за основу для реалізації економічної політики України. Переваги цієї будови реалізації державної політики полягають у тому, що вона є достатньо конкретизованою, послідовною та має можливість застосовуватися на практиці з метою ефективної реалізації державної економічної політики України.

Реалізація цієї структури державної економічної політики України на практиці неможлива без її нормативного закріплення на рівні законодавства. Це насамперед пов'язано з тим, що виконання заходів, передбачених як у стратегії, так і у тактиці державної економічної політики України, мають здійснювати суб'єкти публічної влади, насамперед суб'єкти публічної адміністрації України. Згідно із ч. 2 ст. 19 Конституції України [1] їхня діяльність не може мати позаправову форму. Адже закон закріпив положення про те, що органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1]. Таким чином, залучення будь-якого суб'єкта публічної адміністрації до здійснення заходів, передбачених як у стратегії, так і у документах тактичного спрямування, може здійснюватися лише в межах повноважень і у спосіб, визначений законодавством України.

Маємо зазначити, що правове регулювання публічного адміністрування економічною політикою України є, з одного боку, об'ємним, оскільки включає приписи значної кількості джерел права, а з іншого – непослідовним, адже аналізуючи законодавство України, складно визначити структуру реалізації державної економічної політики. Якщо говорити конкретніше, то юридичну основу публічного адміністрування економічною політикою України становлять окремі положення: а) Конституції України [1]; б) ГК України [15]; в) Закону України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" [23]; г) Постанови Верховної Ради України "Про основні напрями економічної політики України в умовах незалежності" [24]; д) Указу Президента України "Про Стратегію сталого розвитку "Україна-2020" [25]; е) Постанови Кабінету Міністрів України "Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства" [26] та ін. Водночас таке значне нормативне регулювання не дає чіткої відповіді на запитання про те, якою є мета державної економічної політики України, якими є її стратегічні завдання і принципи виконання, за допомогою яких тактичних заходів вона має здійснюватися. Одразу ж маємо звернути увагу на те, що Стратегія сталого розвитку "Україна-2020" [25] не регулює лише питання економічного розвитку України. Крім питань суто економічного розвитку, Стратегія регулює: а) вектор безпеки; б) вектор відповідальності; в) вектор гордості; г) оновлення влади й антикорупційну реформу тощо [25]. Отже, сприймати цей документ як суто стратегію економічного розвитку України немає підстав. Таким чином, незважаючи на положення ст. 9 ГК України, яка закріпила необхідність здійснення економічної державної політики на підставі стратегії та тактичних документів (планів її реалізації) [15], в Україні відсутня як спеціальна національна стратегія економічного розвитку, та і план її реалізації. Хоча 17 лютого 2020 року Міністерством економічного розвитку України була презентована "Економічна стратегія: зростання через інвестиції" [27]. Однак ця стратегія не затверджена указом

Президента України чи постановою Кабінету Міністрів України. Зважаючи на це, таку стратегію навряд чи можна назвати офіційною стратегією економічної політики України, про яку зазначає ст. 9 ГК України. Крім того, ця стратегія не враховує всіх тих напрямів економічної політики, які визначені у ст. 10 ГК України, а вони, за логікою ГК України, мають обов'язково бути врахованими у стратегії економічної політики. Отже, можемо констатувати, що наразі стратегії економічної політики України немає.

Ми пропонуємо розробити та прийняти на рівні постанови Уряду України Національну стратегію економічного розвитку України. Еталоном у цьому випадку може стати німецький аналог, яким є *Nachhaltigkeitsstrategie des BMWi* (Стратегія сталого розвитку Федерального міністерства економіки та енергетики) від 18 вересня 2017 року [28]. Ця стратегія є логічним продовженням *Deutsche Nachhaltigkeitsstrategie* (Німецької стратегії сталого розвитку), яка була затверджена Федеральним урядом Німеччини 11 січня 2017 року [29]. Саме в останній Федеральний уряд Німеччини поставив конкретні стратегічні цілі перед Федеральним міністерством економіки та енергетики, які були конкретизовані у *Nachhaltigkeitsstrategie des BMWi*. Структурно Стратегія сталого розвитку Федерального міністерства економіки та енергетики складається із чотирьох розділів. Розділ 1 "Упровадження німецької стратегії сталого розвитку у BMWi" складається із трьох підрозділів: 1.1. "Глобальні цілі – національна відповідальність"; 1.2. "Упровадження Німецької стратегії сталого розвитку – місія BMWi"; 1.3. "Координація сталого розвитку" [28]. Розділ 2 "Сталий менеджмент – елементарний внесок у досягнення" складається із двох підрозділів: 2.1. "Стійка економічна та фінансова політика"; 2.2. "Фокус BMWi – відповідні цілі сталого розвитку" [28]. Розділ 3 "Сфери дій та заходів / флагманські проекти BMWi" складається із шести підрозділів: 3.1. "Інвестиції та структурна політика"; 3.2. "Енерго- та ресурсоефективність"; 3.3. "Оцифрування та інновації"; 3.4. "Торгівля та зовнішня торгівля"; 3.5. "Сталий розвиток шляхом відповідального корпоративного управління"; 3.6. "Державні замовлення та закупівлі" [28]. Розділ 4 "Огляд майбутніх і додаткових заходів" складається із восьми підрозділів: 4.1. "Розробка й додавання показників для сталого та інклюзивного зростання"; 4.2. "Розширення моніторингу BMWi"; 4.3. "Ретельна перевірка субсидій на сумісність із цілями стратегії сталого розвитку"; 4.4. "Подальший розвиток управління майном"; 4.5. "Співпраця із зацікавленими сторонами громадянського суспільства"; 4.6. "Участь у IAB-Betriebspanel"; 4.7. "Цільове використання повноважень органів влади у підрозділі BMWi"; 4.8. "Заходи щодо стійкої фінансової політики" [28]. Наведена структура *Nachhaltigkeitsstrategie des BMWi* може стати основою для розробки проекту Національної стратегії економічного розвитку України. Водночас при розробці названої стратегії необхідно враховувати специфіку України, реальний стан економічного розвитку країни та вимоги національного законодавства, зокрема ст. 10 ГК України [15], де визначені обов'язкові напрями економічної політики держави. Ураховуючи це, структура проекту Національної стратегії економічного розвитку України може бути такою: Розділ 1. "Мета, цілі, стратегічні завдання та принципи здійснення економічної політики України". Розділ 2. "Завдання для окремих суб'єктів публічної адміністрації". Розділ 3: "Напрями публічного адміністрування економікою України". Розділ 4 "Плани-дії та додаткові заходи". Цей проект міг би бути затверджений постановою уряду, адже складне становище економіки держави вимагає координації роботи всіх

суб'єктів публічної адміністрації, які задіяні в реалізації економічної політики з боку Кабінету Міністрів України.

Наступним документом у структурі реалізації економічної політики є плани реалізації стратегії. Говорячи про Німеччину, маємо зазначити, що щорічно Федеральним міністерством економіки та енергетики затверджується річний план реалізації *Nachhaltigkeitsstrategie des BMWi*. За результатами реалізації плану складається щорічний звіт. Останній звіт був за 2019 рік [30]. Він оприлюднений на сайті Федерального міністерства економіки та енергетики. Подібний алгоритм реалізації запропонованої нами національної стратегії економічного розвитку міг би бути запроваджений у нашій країні. На наш погляд, тактичні документи, зокрема плани реалізації названої стратегії, можуть бути затверджені на рівні спеціальних наказів профільних міністерств, адже реалізація економічної політики України здійснюється розгалуженою системою суб'єктів публічної адміністрації. Що ж стосується річних звітів про виконання планів реалізації стратегії, то тут може бути спільний звіт, основним виконавцем якого, вочевидь, має стати Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

ВИСНОВКИ. У результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Констатовано, що ефективна реалізація державної економічної політики України неможлива без існування її чіткої структури. На підставі аналізу німецької наукової літератури з'ясовано, що ця структура складається із послідовної взаємодії таких її елементів: стратегія → план → реалізація плану → звітування про результати реалізації плану. Саме така внутрішня будова реалізації державної політики має бути взята за еталон для реалізації економічної політики України.

2. Здійснення державної економічної політики України неможливе без її правового регулювання. Аналіз законодавства України доводить, що правове регулювання публічного адміністрування економічною політикою є, з одного боку, об'ємним і розгалуженим, оскільки включає приписи значної кількості джерел права, а з іншого – здійснюється без якісної національної стратегії, яка б комплексно розвивала всі сфери економіки держави.

3. Правове забезпечення публічного адміністрування економічною політикою України потребує впорядкування та посилення. Останнє ми вбачаємо у прийнятті Національної стратегії економічного розвитку України та планів її реалізації як документів тактичного спрямування.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарське право України : навч. посіб. / за заг. ред. Н. О. Саніахметової. Харків : Одиссей, 2005. 608 с.
3. Знаменский Г. Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды : сб. науч. тр. Киев : Юринком Интер, 2012. 488 с.
4. Кравчук С. Й. Господарське право України : навч. посіб. Київ : Кондор, 2007. 264 с.
5. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі XX–XXI століть: нові пріоритети : монографія. Київ: Наук. думка, 2006. 512 с.
6. Логунова М.М., Шахов В.А., Шевченко М.Ф. Концептуальні засади теорії політики. Київ: Вид-во УАДУ, 1999. 160 с.
7. Романов В. Є., Рудік О.М., Брус Т.М. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2003. 72 с.
8. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні : навч. посіб. / кол. авт. ; за заг. ред. В.А. Ребкала, В.В. Тертички. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 232 с.
9. Мосьондз С. О. Адміністративно-правові засади державної політики України в сфері науки: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Відкр. міжнар. ун-т розв. людини "Україна". Київ, 2012. 452 с.
10. Чечель О.М. Зміст і функції економічної політики держави. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2009. № 2. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=28> (дата звернення: 12.09.2019).
11. Юрій М.Ф. Людина і світ. Київ: Дакор, 2006. 460 с.
12. Політологія: курс лекцій: навч. посіб. Тернопіль, В.В. Тертички. 2004. 236 с.

13. Задихайло Д. Економічна політика держави в системі правового і законодавчого забезпечення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 3 (74). С. 214–221.
14. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галушко В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. / Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 07.06.2020).
16. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України. В. І. Андрейцев [та ін.] ; заг. ред. В. К. Мамутов ; Академія правових наук України. Відділення екологічного, господарського і аграрного права. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 687 с.
17. Мельник Р. С. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 308 с.
18. Schröder P. Politische Strategien. Friedrich-Naumann-Stiftung für die Freiheit .2. Auflage, 2011. 504 s.
19. Volker von Prittwitz. Gleich und frei nach gemeinsam anerkannten Regeln. Bound Governance – Theorie der zivilen Moderne: Volker von Prittwitz (Hrsg.), 2018. 320 s.
20. Niklas Luhmann. Vertrauen. Ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität. 5. Auflage, München, 2000. 128 s.
21. Rainer Oesterreich. Handlungsregulation und Kontrolle. BeltzPVU, 1981. 340 s.
22. Dobiey B. Die politische Planung als verfassungsrechtliches Problem zwischen Bundesregierung und Bundestag. Schriften zum Öffentlichen Recht, Vol. 284. 1975. 170 s.
23. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 07.06.2020).
24. Про основні напрями економічної політики України в умовах незалежності: постанова Верховної Ради України від 25.10.1991 р. № 1698-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-12> (дата звернення: 07.06.2020).
25. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020": Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 07.06.2020).
26. Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF> (дата звернення: 07.06.2020).
27. ВВП +40% та 50 млрд дол США ПІІ до 2024 року: презентована стратегія економічного зростання. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=09969508-2d02-483d-a63a-5c9aa7675e38&title=Vvp-40-Ta50-MlrdDolSShaPiIDo2024-Roku-PrezentovanaStrategiiaEkonomichnogoZrostantia> (дата звернення: 07.06.2020).
28. Nachhaltigkeitsstrategie des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie. URL: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Publikationen/Wirtschaft/nachhaltigkeitsstrategie-des-bmwi.html#:~:text=In%20der%20ressortspezifischen%20Nachhaltigkeitsstrategie%20des,%2D%2C%20Be-schaffungs%2D%20und%20Digitalpolitik.> (дата звернення: 07.06.2020).
29. Deutsche Nachhaltigkeitsstrategie. URL: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975292/1559082/a9795692a667605f652981aa9b6cab51/deutsche-nachhaltigkeitsstrategie-aktualisierung-2018-download-bpa-data.pdf?download=1> (дата звернення: 07.06.2020).
30. Jahreswirtschaftsbericht 2020. URL: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Publikationen/Wirtschaft/jahreswirtschaftsbericht-2020.html> (дата звернення: 07.06.2020).
9. Mos'ondz S. O. Administrativno-pravovi zasady derzhavnoyi polityky Ukrainy v sferi nauky [Administrative and Legal Foundations of State Policy of Ukraine in the Field of Science]. *Doctor's thesis*. Vidkr. mizhnar. un-t rozv. lyudyny "Ukrayina". Kyiv, 2012. 452 s. (in Ukrainian).
10. Chechel' O.M. Zmist i funktsiyi ekonomichnoyi polityky derzhavy. Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok. 2009. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=28> (accessed: 09/12/2019). (in Ukrainian).
11. Yuriy M.F. Lyudyna i svit. Kyiv [Human and world]: Dakor, 2006. 460 s. (in Ukrainian).
12. Politolohiya: kurs lektsiy [Political science: course of lectures]: navch. posib. Ternopil', 2004. 236 s. (in Ukrainian).
13. Zadykhaylo D. Ekonomichna polityka derzhavy v systemi pravovoho i zakonodavchoho zabezpechennya [Economic policy of the state in the system of legal and legislative support]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*. 2013. № 3 (74). P. 214-221. (in Ukrainian).
14. Administrativne pravo Ukrainy. Povnyy kurs [Administrative law of Ukraine. Full course]: pidruchnyk / Halun'ko V., Dikhtyevskyy P., Kuz'menko O., Stetsenko S. ta in. Kherson : OLDI-PLYUS, 2018. 446 s. in Ukrainian).
15. Hospodars'kyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine] vid 16.01.2003 r. / Verkhovna Rada Ukrainy : ofits. veb-portal. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (accessed: 14.09.2019). (in Ukrainian).
16. Naukovo-praktychnyy komentar Hospodars'koho kodeksu Ukrainy. [Scientific and practical commentary on the Commercial Code of Ukraine.] V. I. Andreytsev [ta in.] ; zah. red. V. K. Mamutov ; Akademiya pravovykh nauk Ukrainy. Viddilennya ekolohichnoho, hospodars'koho i ahramono prava. Kyiv: Yurinkom Inter, 2004. 687 s. (in Ukrainian).
17. Mel'nyk R. S. Zahal'ne administrativne pravo v pytanniyakh i vidpovidyakh [General administrative law in questions and answers] : navch. posib. Kyiv: Yurinkom Inter, 2018. 308 s. (in Ukrainian).
18. Schröder P. Politische Strategien [Political strategies]. Friedrich-Naumann-Stiftung für die Freiheit .2. Auflage, 2011. 504 s. (in German).
19. Volker von Prittwitz. Gleich und frei nach gemeinsam anerkannten Regeln. [Equal and free according to mutually recognized rules] Bound Governance – Theorie der zivilen Moderne: Volker von Prittwitz (Hrsg.), 2018. 320 s. (in German).
20. Niklas Luhmann. Vertrauen. Ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität [Trust. A mechanism for reducing social complexity]. 5. Auflage, München, 2000. 128 s. (in German).
21. Rainer Oesterreich. Handlungsregulation und Kontrolle [Action regulation and control]. BeltzPVU, 1981. 340 s. (in German).
22. Dobiey B. Die politische Planung als verfassungsrechtliches Problem zwischen Bundesregierung und Bundestag. [Political planning as a constitutional problem between the federal government and the Bundestag] Schriften zum Öffentlichen Recht, Vol. 284. 1975. 170 s. (in German).
23. Pro zasady vnutrishn'oyi i zovnishn'oyi polityky [On the Principles of Domestic and Foreign Policy]: Zakon Ukrainy vid 01.07.2010 r. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (accessed: 07.06.2020). (in Ukrainian).
24. Pro osnovni napryamy ekonomichnoyi polityky Ukrainy v umovakh nezalezhnosti: postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy vid 25.10.1991 r. № 1698-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-12> (accessed: 07.06.2020). (in Ukrainian).
25. Pro Stratehiyu staloho rozvytku "Ukrayina – 2020": Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. № 5/2015. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (accessed: 07.06.2020). (in Ukrainian).
26. Pytannya Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta sil's'koho hospodarstva: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 serpnia 2014 r. № 459. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF> (accessed: 07.06.2020). (in Ukrainian).
27. VVP +40% ta 50 mlrd dol SSHA PII do 2024 roku: prezentovana stratehiya ekonomichnoho zrostantia. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=09969508-2d02-483d-a63a-5c9aa7675e38&title=Vvp-40-Ta50-MlrdDolSShaPiIDo2024-Roku-PrezentovanaStrategiiaEkonomichnogoZrostantia> (accessed: 07.06.2020). (in Ukrainian).
28. Nachhaltigkeitsstrategie des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie. URL: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Publikationen/Wirtschaft/nachhaltigkeitsstrategie-des-bmwi.html#:~:text=In%20der%20ressortspezifischen%20Nachhaltigkeitsstrategie%20des,%2D%2C%20Be-schaffungs%2D%20und%20Digitalpolitik.> (accessed: 07.06.2020). (in German).
29. Deutsche Nachhaltigkeitsstrategie. URL: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975292/1559082/a9795692a667605f652981aa9b6cab51/deutsche-nachhaltigkeitsstrategie-aktualisierung-2018-download-bpa-data.pdf?download=1> (accessed: 07.06.2020). (in German).
30. Jahreswirtschaftsbericht 2020. URL: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Publikationen/Wirtschaft/jahreswirtschaftsbericht-2020.html> (accessed: 07.06.2020). (in German).

References:

1. Konstytutsiya Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141. (in Ukrainian).
2. Hospodars'ke pravo Ukrainy [Commercial law] : navch. posib. / za zah. red. N. O. Saniakhmetovoyi. Xarkiv : Odissey, 2005. 608 s. (in Ukrainian).
3. Znamenskiy G. L. Novoye khozyaystvennoye pravo [New economic law]. Izbrannyye trudy : sb. nauch. tr. Kiyev : Yurinkom Inter, 2012. 488 s. (in Russian).
4. Kravchuk S. Y. Hospodars'ke pravo Ukrainy [Commercial law]: navch. posib. Kyiv : Kondor, 2007. 264 s. (in Ukrainian).
5. Dolishniy M.I. Rehionalna polityka na rubezhi KHKH-KHKHI stolit [Regional policy at the turn of the XX-XXI centuries: new priorities]: novi priorityty : monohrafiya. Kyiv: Nauk. dumka, 2006. 512 s. (in Ukrainian).
6. Lohunova M.M., Shakhov V.A., Shevchenko M.F. Kontseptual'ni zasady teorii polityky [Conceptual foundations of policy theory]. Kyiv: Vyd.-vo UADU, 1999. 160 s. (in Ukrainian).
7. Romanov V. YE., Rudik O.M., Brus T.M. Derzhavna polityka: analiz ta mekhanizmy yiyi vprovadzhennya. [Public policy: analysis and mechanisms for its implementation.] Dnipropetrovsk : DRIDU NADU, 2003. 72 s. (in Ukrainian).
8. Derzhavna polityka: analiz ta mekhanizm yiyi vprovadzhennya v Ukraini [State Policy: Analysis and Mechanism of its Implementation in Ukraine] : navch. posib. / kol. avt. ; za zah. red. V.A. Rebkala, V.V. Tertychky. Kyiv : Vyd.-vo UADU, 2000. 232 s. (in Ukrainian).

Received: 15/03/2020
1st Revision: 10/05/2020
Accepted: 12/06/2020

J. Kornilova, PhD stud. (Law)
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE STRUCTURE OF THE STATE ECONOMIC POLICY OF UKRAINE IMPLEMENTATION

The article is devoted to the analysis of the structure of the state economic policy of Ukraine implementation.

The research uses a wide range of general and special legal methods and techniques of scientific research, in particular: analysis and synthesis, induction and deduction; comparative legal, structural-functional, formal-dogmatic methods.

As a result of the study, the author substantiates the scientific position that determining the structure of economic policy of Ukraine and its elements, ensuring their coordinated interaction is a priority in the effective functioning of this area of public policy of Ukraine. Unfortunately, the current model of Ukraine's state economic policy in Ukraine is not able to ensure its effectiveness. As a model, it is proposed to take the one developed by German scientists, which provides for the consistent interaction of such elements of the structure of public policy as a strategy, a plan, the implementation of the plan and a report on the implementation of the plan.

This model of implementation of economic policy of Ukraine should be the basis for public administration of the economy of Ukraine.

Legal support of public administration by economic policy of Ukraine needs to be streamlined and strengthened. According to the author, this goal can be achieved through the adoption, first of all, of the National Strategy for Economic Development of Ukraine, which will become a strategic document. It should specify the purpose, goals, strategic objectives and principles of state economic policy of Ukraine. Based on it, plans for the implementation of this National Strategy should be developed as tactical documents. They should identify step-by-step measures to implement this strategy.

Keywords: economy, state policy, administrative law, a structure, legislation.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2020; 2 (113): 28-32
УДК: 347.9
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2020/2.113-6>

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2020

А. Коцюруба, асп.
ORCID ID: 0000-0003-4283-2078

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПРИМИРНІ ПРОЦЕДУРИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

*Краще погана мирова угода, ніж хороший процес
(французьке прислів'я)*

Досліджено правову природу та проведено аналіз нормативної основи закріплення двох судових примирних процедур цивільного судочинства: мирової угоди та процедури врегулювання спору за участю судді.

Звертається увага на гостру необхідність дослідження судових примирних процедур у цивільному процесі України. Оцінено їхню функціональну дієвість в умовах сьогодення, виявлено окремі проблемні аспекти законодавчого регулювання цих інститутів і висунуто пропозиції щодо усунення недоліків та можливого переформатування цих процедур, що, імовірно, сприяли б ефективному і швидкому розв'язанню цивільних спорів.

Неодноразово наголошено, що розвиток і використання примирних процедур є питанням майбутнього для всієї системи правосуддя України. Визначено за необхідне створювати достатню теоретичну основу для пошуку нових чи трансформації існуючих способів регулювання цивільних спорів таким чином, щоб вони розв'язували існуючі проблеми судової системи України та сприяли формуванню "ідеального правосуддя".

Проведено ґрунтовний аналіз норм Цивільного процесуального кодексу України, що регулюють порядок застосування мирової угоди і процедури врегулювання спору за участю судді; висловлено низку зауважень і пропозицій до чинного цивільного процесуального законодавства України.

Запропоновано можливі способи переформатування законодавчо визначених механізмів розв'язання спору, які б частково чи повністю розв'язували завдання, покладені законодавцем на судові примирливі процедури. Сформульовано висновки щодо позитивних і негативних явищ, які викликало реформування цивільного процесуального законодавства в частині досліджуваних примирних процедур.

Ключові слова: цивільне судочинство, примирні процедури, мирова угода, врегулювання спору за участю судді, медіація, судова медіація.

ВСТУП. Розв'язання спору шляхом спільного пошуку сторонами консенсусу у справі є ідеальним варіантом мирного врегулювання. Цивільний процесуальний кодекс України (надалі – ЦПК) фактично визначає два шляхи врегулювання спору шляхом використання процедури примирення: мирова угода й врегулювання спору за участю судді. Кожен із цих інститутів має певні особливості, але також вони мають і спільну ціль – розв'язання цивільно-правового спору на підставі взаємних поступок у зручний для учасників процесу спосіб і мінімальні терміни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процедурі судового примирення з кінця 2017 року стали як ніколи частим об'єктом наукової уваги. Серед новел найбільш інноваційною стало впровадження процедури врегулювання спору за участі судді. Щодо сутності та проблематики цього допоміжного інституту розв'язання спорів уже опублікована велика кількість наукових робіт, зокрема О. Є. Блажівської, Н. В. Василюк,

Н. Л. Бондаренко-Зелінської, Н. О. Кіреєвої, Д. С. Коноваленко, А. О. Лесько, Д. Д. Луспеніка, О. Ю. Одосій, Л. Д. Романадзе, Т. А. Цувіної та ін. Однак попри значні теоретичні напрацювання тема залишається особливо актуальною і потребує подальшого розвитку та напрацювання механізмів удосконалення цивільного процесуального законодавства в частині судових примирних процедур.

Звичайно, цивільним процесуальним законодавством передбачені альтернативні судовій процедурі способи розв'язання цивільних спорів між учасниками правовідносин: переговори, третейське судочинство, міжнародний комерційний арбітраж. Інститут медіації в Україні вже досить довго досліджується, розробляється і практикується, проте процедурно визначений лише проектом закону [2], у якому передбачено медіацію як позасудову процедуру врегулювання спору. У будь-якому разі медіація, як і інші досудові процедури регулювання спору, є добровіль-